

แนวทางการพัฒนาระบบนิเทศภายในสถานศึกษาด้วย ส ๕ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต ๑

ความเป็นมาและความสำคัญ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๔ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดทิศทางและกรอบแนวทางการศึกษาของชาติไว้หลายประการ เช่น การปฏิรูปกระบวนการบริหารงานด้านการศึกษา ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านการเรียนรู้ ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา ประกอบกับการบัญญัติให้สถานศึกษาเป็น “นิติบุคคล” ในกฎหมายว่าด้วยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ ๓ พ.ศ.๒๕๖๓ โดยบัญญัติให้มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาโดยเฉพาะด้านการนิเทศการศึกษา ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติไว้ อาทิเช่น จัดระบบการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา ดำเนินงานนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนในรูปแบบหลากหลายและเหมาะสมกับสถานศึกษา การประเมินผลการจัดระบบและกระบวนการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษา รวมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการจัดระบบการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษาประกอบกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙ ในยุทธศาสตร์ที่ ๓ การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้มีเป้าหมายให้ผู้เรียนมีทักษะ และคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย มีทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ มีทักษะความรู้ ความสามารถและสมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามศักยภาพ สถานศึกษาทุกระดับการศึกษาสามารถจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรอย่างมีคุณภาพและตามมาตรฐานแหล่งเรียนรู้ สื่อ ตำราเรียน นวัตกรรมและสื่อการเรียนรู้มีคุณภาพและมาตรฐาน

การพัฒนาคุณภาพศึกษาให้เกิดคุณภาพนั้น สิ่งหนึ่งเป็นคุณภาพของผู้เรียนที่เชื่อมั่นว่าผู้เรียนจะมีคุณภาพตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๐) และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ตลอดทั้งมีทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ นั้น จะต้องมีการบูรณาการสู่ความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ๓ กระบวนการ คือ กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศการศึกษา ซึ่งกระบวนการนิเทศการศึกษา เป็นภารกิจจำเป็นต่อการจัดการศึกษาที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนที่เป็นเป้าหมายสุดท้าย บุคลากรที่เกี่ยวข้องในหน่วยงานจัดการศึกษา จำเป็นต้องพัฒนาและปรับปรุงตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือ ชี้แนะและพัฒนางานให้ประสบผลสำเร็จ ทันต่อสภาพความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น อีกทั้งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเหลือสนับสนุนให้กระบวนการบริหาร และกระบวนการเรียนการสอนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของประเทศ กระบวนการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศการศึกษาโดยเฉพาะการนิเทศภายในสถานศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนา ปรับปรุง และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจในด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่

ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นองค์กรที่สมาชิกได้พัฒนาขีดความสามารถของตนเพื่อการสร้างสรรคงานและการบรรลุเป้าหมายของงานอย่างต่อเนื่อง

การนิเทศการศึกษา จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับหน่วยงานทุกระดับ ดังนั้น การกิจที่สำคัญประการหนึ่งของผู้บริหาร คือ การนิเทศ โดยเฉพาะการนิเทศการสอนของครูให้มีการพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ การนิเทศมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้ครูได้ใช้ความสามารถในการจัดกิจกรรมตามที่วางแผนไว้ อาจมีข้อบกพร่องทำให้การสอนขาดความสมบูรณ์ หากมีบุคคลที่มีองค์ความรู้หรือมีประสบการณ์ได้ชี้แนะ แนะนำ ให้ความช่วยเหลือย่อมเกิดผลดี การนิเทศจึงเป็นกระบวนการที่เสริมสร้างการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนในการพัฒนาการศึกษา การสร้างสื่อ นวัตกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ถูกต้องตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสร้างความตระหนักให้กับครูเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้สามารถแก้ไขปัญหาได้ เป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้กับครูผู้สอน เพื่อมุ่งให้เกิดความร่วมมือการประสานงานกันเป็นอย่างดีภายใต้ระบบการบริหารงานของสถานศึกษา เพื่อให้ครอบคลุมมาตรฐานการพัฒนางานด้านการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต ๑ จึงมีความต้องการให้มีการพัฒนาระบบนิเทศภายในสถานศึกษาให้เข้มแข็งและต่อเนื่อง กลุ่มงานนิเทศติดตามและประเมินระบบบริหารและการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต ๑ จึงได้จัดทำแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาแบบ ส ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกโรงเรียนในสังกัดโดยโรงเรียนนำไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมกับแต่ละบริบทได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเป็นแนวทางการขับเคลื่อนการนิเทศภายในโดยในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้กับผู้เกี่ยวข้องทั้งในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียน
๒. เพื่อสร้างความเข้มแข็งของการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการพัฒนาผู้เรียนตามจุดเน้น บริบทของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับจุดเน้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต ๑
๓. เพื่อส่งเสริมสถานศึกษาในการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ

เป้าหมาย

เชิงปริมาณ

๑. สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต ๑ จำนวน ๑๗๕ โรงเรียน มีรูปแบบการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ สามารถดำเนินกิจกรรมนิเทศภายในสถานศึกษาตามรูปแบบ เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตร และจุดเน้นของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับจุดเน้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต ๑
๒. ผู้บริหารสถานศึกษาร้อยละ ๘๐ มีความรู้ความสามารถด้านการบริหารจัดการระบบการนิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

๓. ครูผู้สอนร้อยละ ๘๐ มีความรู้ความสามารถออกแบบการจัดการเรียนการสอนตามจุดเน้นของสถานศึกษา มาตรฐานหลักสูตร และสอดคล้องกับจุดเน้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต ๑

เชิงคุณภาพ

๑. สถานศึกษามีรูปแบบการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ สามารถดำเนินกิจกรรมนิเทศภายในสถานศึกษาตามรูปแบบ เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตร และจุดเน้นของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับจุดเน้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต ๑ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ผู้บริหารสถานศึกษา มีความรู้ความเข้าใจและสามารถบริหารจัดการและดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

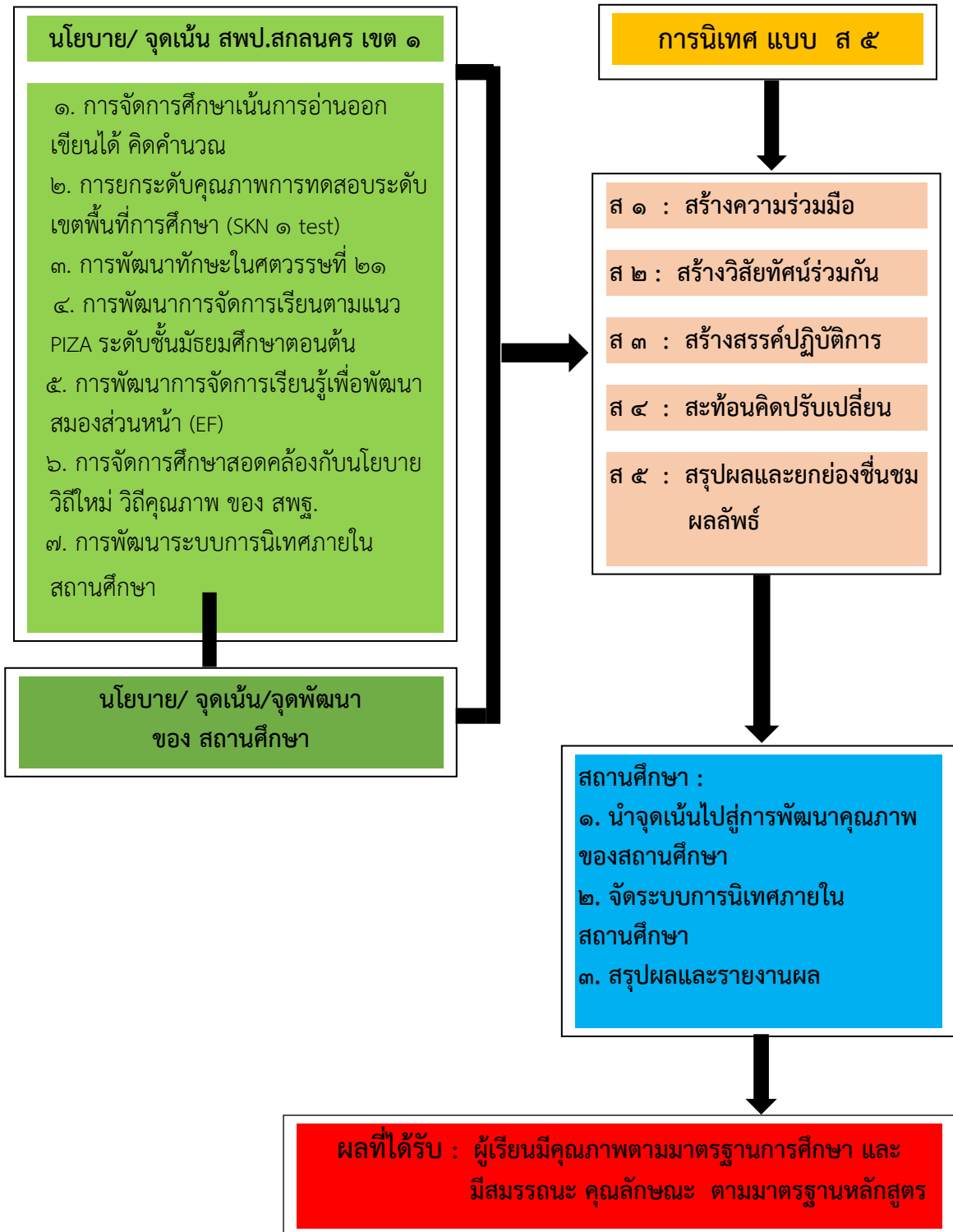
๓. ครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน สามารถออกแบบการจัดการเรียนการสอนตามจุดเน้นของสถานศึกษา มาตรฐานหลักสูตร และสอดคล้องกับจุดเน้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต ๑ อย่างมีประสิทธิภาพ

จุดเน้นนโยบายของ สพป.สกลนคร เขต ๑

๑. การจัดการศึกษาเน้นการอ่านออก เขียนได้ คิดคำนวณ
๒. การยกระดับคุณภาพการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา (SKN ๑ test)
๓. การพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ ๒๑
๔. การพัฒนาการจัดการเรียนตามแนว PISA ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
๕. การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมองส่วนหน้า (EF)
๖. การจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบาย วิถีใหม่ วิถีคุณภาพ ของ สพฐ.
๗. การพัฒนาระบบการนิเทศภายในสถานศึกษา

กรอบแนวคิดแนวทางการพัฒนาระบบนิเทศภายในสถานศึกษา แบบ ส ๕
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต ๑

รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาแบบ ส ๕

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต ๑ กำหนดรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา ส ๕ เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษาได้พัฒนาระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาให้เข้มแข็ง โดยรูปแบบ ส ๕ นี้ จะเป็นแนวทางให้สถานศึกษาในสังกัดได้นำไปปรับประยุกต์เป็นแนวทางการพัฒนาระบบการนิเทศภายในของตนเองให้เหมาะสมตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา โดยมีขั้นตอน ๕ ขั้นตอนดังนี้

๑. สร้างความร่วมมือ : สนทริยสนทนา ค้นหาจุดพัฒนา
รู้ข้อมูลพื้นฐานความต้องการ สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น นโยบาย เป้าหมายขององค์กร โรงเรียน และชุมชน และร่วมมือ ร่วมใจ สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการมุ่งมั่นพัฒนาองค์กร

๒. สร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน : กำหนดเป้าหมายภาพความสำเร็จ
กำหนดเป้าหมาย เลือกประเด็น และแนวทางการพัฒนาที่จะไปสู่ความสำเร็จร่วมกันด้วยการมีส่วนร่วม

๓. สร้างสรรค์ปฏิบัติการ : ลงมือปฏิบัติและพัฒนา
ใช้กระบวนการนิเทศ และเทคนิควิธีการพัฒนาที่หลากหลาย เช่น PLC, Coaching & Mentoring, Walk around, Buddy, Observing in Classroom, Motivative, Positive Feedback, Empowerment

๔. สะท้อนคิดปรับเปลี่ยน : สะท้อนผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
บุคลากรร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผลการปฏิบัติงาน และร่วมกันประเมินผลที่เกิดขึ้นเพื่อ การปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น อย่างต่อเนื่อง ทั้ง ๒ ระยะเวลา ได้แก่ During Action Review และ After Action Review

๕. สรุปผลและยกย่องชื่นชมผลลัพธ์ : สรุปคุณภาพการจัดการศึกษา
นำเสนอผลการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา เสริมสร้างขวัญ กำลังใจ ยกย่องชื่นชมผลงาน เพื่อให้บุคลากรมีจิตสำนึกในการพัฒนาสู่ความยั่งยืน

แนวทางการดำเนินการและการนำรูปแบบนิเทศภายในสถานศึกษาแบบ ส ๕ สู่อำนาจปฏิบัติ

๑. ผู้บริหารต้องมีความตระหนักอยู่เสมอ ว่าการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นภารกิจหลักอย่างหนึ่งของการบริหารงานในโรงเรียน

๒. คณะครูให้ความร่วมมือ มีการจัดการบริหารชั้นเรียนเต็มความสามารถและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามความสามารถและศักยภาพของนักเรียนแต่ละบุคคล

๓. ในการดำเนินการปฏิบัติด้านนิเทศพบแนวทางสำคัญ ๓ อันดับแรก ได้แก่ ปฏิบัติงานนิเทศตามปฏิทินการนิเทศภายในที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ ตรงต่อเวลา ดำเนินตามแนวกลยุทธมิตรสมานฉันท์และโปร่งใส ดำเนินการนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่องและต้องมีการควบคุม กำกับติดตาม การนิเทศภายในทุกขั้นตอนตามกระบวนการนิเทศภายใน และจัดตั้งเครือข่ายการนิเทศภายในสถานศึกษา

๔. การนิเทศผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศต้องมีความรู้ความเข้าใจและมีความชัดเจนในเกณฑ์การนิเทศ มีการสร้างเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสามารถวัดได้ตรงตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด และมีความเชื่อมั่น ให้ครอบคลุมทั้ง ๔ งาน คือ งานบริหารวิชาการ งานบริหารบุคคล งานบริหารงบประมาณ งานบริหารทั่วไป และนำข้อมูลจากการใช้เครื่องมือในการประเมินผลการนิเทศเดิมมาปรับปรุงพัฒนาให้มีความชัดเจนและครอบคลุมกับจุดมุ่งหมายของการนิเทศภายใน

๕. โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการนิเทศภายในโรงเรียนให้มากขึ้น โดยการสร้าง ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายใน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำไปปฏิบัติ

๖. ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสนใจในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ช่วยเหลือ และให้กำลังใจครูในการปฏิบัติงาน มีการประเมินผลและรายงานผลทุกขั้นตอนโดยละเอียดอย่างต่อเนื่อง มีการสรุป และเสนอแนว

ทางการปรับปรุงการดำเนินงานนิเทศภายในอย่างเป็นรูปธรรม

๗. การนิเทศภายในต้องยึดหลักการสร้างสรรค์ ที่จะต้องทำให้ครูมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ หรือทำงานด้วยตนเอง

แนวทางการนำรูปแบบนิเทศภายในสถานศึกษา ส ๕ ไปเป็นแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

โรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต ๑ สามารถนำรูปแบบนิเทศภายในสถานศึกษา ส ๕ ไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยนำไปปรับประยุกต์ใช้ตามบริบทของแต่ละสถานศึกษาเพื่อให้เกิดคุณภาพด้านการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้สามารถดำเนินการตามขั้นตอนการนิเทศภายในสถานศึกษาแบบ ส ๕ ได้ดังต่อไปนี้

๑. ขั้นสร้างความร่วมมือ : สนทริยสนทนา ค้นหาจุดพัฒนา

๑) ผู้บริหาร คณะครู และบุคลากรทั้งในหรือนอกสถานศึกษา ร่วมประชุมเพื่อศึกษาข้อมูล สภาพปัญหา ความต้องการจำเป็น รวมทั้งนโยบาย เป้าหมายขององค์กร

๒) ผู้บริหาร คณะครู และบุคลากรทุกคน ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล และร่วมกันกำหนดประเด็นที่ต้องพัฒนา

๓) กำหนดประเด็นที่ต้องการพัฒนาโดยบุคลากรได้เห็นพร้อมร่วมกัน ที่จะร่วมมือร่วมใจ พัฒนา

ทั้งนี้ในการดำเนินการในขั้นตอนนี้ จำเป็นต้องใช้วิธีการเปิดใจของบุคลากรทุกคน รวมทั้ง การใช้พฤติกรรมเชิงบวก มธฺรสาวจาในการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการมุ่งมั่นพัฒนาองค์กร

๒. ขั้นสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน : กำหนดเป้าหมายภาพความสำเร็จ

๑) กำหนดเป้าหมาย โดย เลือกประเด็นและแนวทางการพัฒนาที่จะไปสู่ความสำเร็จร่วมกันเน้นการมีส่วนร่วมโดยบุคลากรทุกคน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือบุคลากรอื่นที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

๒) จัดทำแผนปฏิบัติการ นำข้อมูลผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา สาเหตุของปัญหา และความต้องการ มากำหนดกิจกรรม และแนวทางการปฏิบัติงานนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน

